

Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы

Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 13 желтоқсандағы N 113 Заңы.

МАЗМҰНЫ

Ескерту. Тақырып бойынша орыс тіліндегі мәтінге түзету енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді - ҚР 2011.12.26 № 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Ескерту. Бүкіл мәтін бойынша:

"Жасөспірімдер үйлерінің", "Жасөспірімдер үйлерінде", "Жасөспірімдер үйлері", "Жасөспірімдер үйлерін", "Жасөспірімдер үйлерінен", "Жасөспірімдер үйлеріне" деген сөздер тиісінше "жасөспірімдер үйлерінің", "жасөспірімдер үйлерінде", "жасөспірімдер үйлері", "жасөспірімдер үйлерін", "жасөспірімдер үйлерінен", "жасөспірімдер үйлеріне" деген сөздермен;

"18 жасқа", "жасы 23-ке", "23 жасқа", "16 жастан", "18 жастан" деген сөздер тиісінше "он сегіз жасқа", "жиырма үш жасқа", "он алты жастан", "он сегіз жастан" деген сөздермен;

орыс тіліндегі мәтінге түзету енгізілді, қазақ тіліндегі мәтін өзгермейді;

"білім беру мәселелері жөніндегі уәкілетті орган", "Білім беру мәселелері жөніндегі уәкілетті орган", "уәкілетті білім беру органы" деген сөздер тиісінше "білім беру саласындағы уәкілетті орган", "Білім беру саласындағы уәкілетті орган", "білім беру саласындағы уәкілетті орган" деген сөздермен ауыстырылды - ҚР 2011.12.26 № 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Осы Заң жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балалардың отбасында тұрып, тәрбиелену құқықтарын қанағаттандыру, сондай-ақ оларға имандылық-рухани, еңбек тәрбиесі мен білім беруді жан-жақты қамтамасыз ету мақсатында құрылатын отбасы үлгісіндегі балалар ауылдарының және жасөспірімдер үйлерінің құқықтық жағдайын айқындайды.

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-бап. Осы Заңмен реттелетін қатынастар

1. Осы Заң жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балалардың отбасы үлгісіндегі балалар ауылдары мен жасөспірімдер үйлерінде бағып-күтілуіне, тәрбиеленуіне, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім берумен қамтамасыз етілуіне байланысты туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейді.

2. Осы Заңмен реттелмеген қатынастарға өзге нормативтік құқықтық актілердің нормалары қолданылады.

Ескерту. 1-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.07.27 № 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

2-бап. Қазақстан Республикасының отбасы үлгісіндегі балалар ауылдары және жасөспірімдер үйлері туралы заңдары

1. Қазақстан Республикасының отбасы үлгісіндегі балалар ауылдарында және жасөспірімдер үйлерінде тәрбиеленуші-балалардың бағып-күтілуін, тәрбиеленуін, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім берумен қамтамасыз етілуін реттейтін заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Заң мен өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

2. Қазақстан Республикасы бекіткен халықаралық шарттар осы Заңнан басым болады және халықаралық шартқа орай оның қолданылуы үшін Қазақстан Республикасының Заңын шығару талап етілетін жағдайлардан басқа реттерде тікелей қолданылады.

Ескерту. 2-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.07.27 № 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз) Заңымен.

3-бап. Осы Заңның негізгі принциптері мен міндеттері

1. Осы Заң адамгершілік, әділеттілік, жеке адамның еркін дамуы, тәрбиеленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін басымдылықпен қорғау, балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері отбасы мүшелерінің өзара көмек және қолдау көрсету принциптеріне негізделеді.

2. Осы Заң балалар үйлерін кезең-кезеңімен балалар ауылдарына айналдыруға және елде отбасы үлгісіндегі балалар ауылдары мен жасөспірімдер үйлерін құруға бағытталған, олардың қызметі мынадай міндеттердің орындалуын қамтамасыз етуге тиіс:

1) тәрбиеленушілердің бағып-күтілуі, тәрбиеленуі, олардың бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім алуы үшін, соның ішінде олардың дене бітімі, психикалық, имандылық және рухани дамуына әсер ететін жағдайлар жасау;

2) тәрбиеленушілердің әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ету;

3) тәрбиеленушілердің денсаулығын сақтауды қамтамасыз ету, олардың психофизикалық жай-күйін нығайту және профилактикалық шаралар жүргізу;

4) тәрбиеленушілерге еңбек ету дағдыларын сіңіру, еңбек рыногында талап етілетін кәсіптерге оқытып-үйрету;

5) тәрбиеленушілерге болашақ кәсібін дұрыс таңдауға және жұмысқа орналасуына жәрдемдесу.

Ескерту. 3-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.07.27 № 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз); 2011.12.26 № 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

2-тарау. БАЛАЛАР АУЫЛЫ ТӘРБИЕЛЕНУШІЛЕРІНІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ

4-бап. Балалар ауылында тәрбиеленуші балалар

Ескерту. Тақырыпқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 № 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Балалар ауылында тәрбиеленуші балалар (тәрбиеленушілер):

1) жетім балалар - ата-анасының екеуі де немесе жалғыздікті шешесі (әкесі) қайтыс болған он сегіз жасқа дейінгі балалар;

2) ата-аналарының қамқорлығынсыз қалған балалар - ата-аналарының ата-ана құқығы шектелуіне немесе ата-ана құқығынан айырылуына, ата-аналары хабар-ошарсыз кеткен деп танылуына, олар қайтыс болған деп жариялануына, іс-әрекетке қабілетсіз (іс-әрекет қабілеті шектеулі) деп танылуына, ата-аналарының бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтеп жүруіне, ата-аналарының балаларын тәрбиелеуден немесе олардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтаруына, соның ішінде ата-аналардың тәрбиелеу немесе емдеу мекемелерінен өз балаларын алудан бас тартуына байланысты, сондай-ақ ата-ана қамқорлығы болмауының өзге де жағдайларында жалғыздікті шешесінің (әкесінің) немесе ата-анасының екеуінің де қамқорлығынсыз қалған он сегіз жасқа дейінгі балалар.

Ескерту. 4-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 № 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

5-бап. Тәрбиеленушінің балалар ауылы отбасында тұру және тәрбиелену құқығы

1. Әрбір тәрбиеленуші өзі он сегіз жасқа толғанға дейін балалар ауылы отбасында тұруға және тәрбиеленуге құқылы.

2. Тәрбиеленушінің:

1) өзінің адамдық қадір-қасиетінің құрметтелуіне;

2) тәрбиеші-ана тарапынан қамқорлық көруіне және онымен бірге тұруға құқығы бар.

3) алып тасталды - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Ескерту. 5-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

6-бап. Тәрбиеленушінің өз пікірін білдіру құқығы

1. Тәрбиеленуші отбасында өзінің мүдделеріне қатысты кез келген мәселені шешу кезінде өз пікірін білдіруге құқылы.

2. Тәрбиеленуші өзінің құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты кез келген сот ісін немесе әкімшілік істі қарау барысында сөзін тыңдатуға құқылы.

Жасы онға толған тәрбиеленуші пікірінің, бұл оның мүдделеріне қайшы келетін реттерді қоспағанда, ескерілуі міндетті.

Тәрбиеленушінің пікірі:

- 1) тәрбиеші-ана білім беру мекемесін және оқыту нысанын таңдаған кезде;
- 2) тәрбиеші-ана отбасылық тәрбие мен білім беруге қатысты мәселелерді шешкен кезде;
- 3) сот баланы тәрбиеші-анадан өз ата-анасына қайтару туралы олардың талаптарын қараған кезде;
- 4) сот баланың ата-анасының ата-ана құқықтарын қалпына келтіру туралы талап қоюын қанағаттандырудан бас тартқан жағдайда;
- 5) сот баланың ата-анасының ата-ана құқықтарын шектеудің күшін жою туралы талап қоюын қанағаттандырудан бас тартқан жағдайда ескеріледі.

7-бап. Тәрбиеленушінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға құқығы

1. Балалар ауылының тәрбиеленушісінің өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға құқығы бар.

Тәрбиеленушінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды балалар ауылының әкімшілігі, қорғаншы және қамқоршы орган, прокурор және сот, сондай-ақ өз құзыреті шегінде ішкі істер органдары мен өзге де мемлекеттік органдар жүзеге асырады.

2. Балалар ауылы тәрбиеленушісінің балалар ауылының әкімшілігі, сондай-ақ тәрбиеші-ана тарапынан қиянат жасалуынан қорғалуға құқығы бар.

Тәрбиеленушінің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған, соның ішінде балалар ауылының әкімшілігі, сондай-ақ тәрбиеші-ана оны бағып-күту, тәрбиелеу, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім алу жағдайларын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерін орындамаған немесе дұрыс орындамаған не олар өз құқықтарын асыра пайдаланған жағдайда, бала өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін қорғаншы және қамқоршы органға, ал он төрт жасқа толғаннан кейін - сотқа өз бетінше өтініш жасауға құқылы.

3. Баланың өміріне немесе денсаулығына қатер төнгені туралы, оның құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылғандығы туралы мәлім болған ұйымдардың лауазымды адамдары және адамдар бұл жөнінде баланың нақты орналасқан жеріндегі қорғаншы және қамқоршы органға хабарлауға міндетті. Мұндай мәліметтерді алған жағдайда қорғаншы және қамқоршы орган балалар ауылы тәрбиеленушісінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау жөнінде қажетті шаралар қолдануға міндетті.

Ескерту. 7-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

8-бап. Тәрбиеленушінің тұрғын үйге құқығы

1. Тәрбиеленуші балалар ауылында болған бүкіл кезеңде тұрғын үйдің басқа да меншік иелерімен бірге ортақ меншікке құқығын сақтайды. Ортақ меншіктегі, оның

ішінде балалар ауылы тәрбиеленушісінің де меншігіндегі тұрғын үйді иеліктен айырудың тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасының заңнамасымен айқындалады.

2. Ата-аналарынан, туыстарынан немесе басқа адамдардан өзіне мұрагерлік немесе сыйға тарту тәртібімен және басқа да заңды негізде ауысқан тұрғын үйге меншік құқығы бар тәрбиеленуші балалар ауылында болған барлық кезеңде оған құқығын сақтайды.

3. Мемлекеттік тұрғын үй қорынан алынған тұрғын үй тәрбиеленушіге ол балалар ауылында болған барлық уақыт ішінде сақталады.

4. Тұрғын үйі жоқ тәрбиеленуші балалар ауылында болуы аяқталғаннан кейін, Қазақстан Республикасының тұрғын үй заңдарына сәйкес мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй алуға құқылы.

Ескерту. 8-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

9-бап. Тәрбиеленушінің мүлікке құқығы

Тәрбиеленушінің:

- 1) өзі сыйға тарту, мұрагерлік тәртібімен және басқа заңды негізде алған мүлікке;
- 2) банк салымынан проценттер түрінде алынған табыстарға;
- 3) өзіне тиесілі тұрғын үйді жалға беруден алынған табыстарға;

4) шығармашылық, кәсіптік, еңбек және өзге де қызметтен түскен табыстарға меншік құқығы сақталады.

10-бап. Тәрбиеленушінің әлеуметтік төлемдерге құқығы

1. Тәрбиеленушінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жәрдемақылар мен басқа да әлеуметтік төлемдерге, сондай-ақ ата-анасынан алынатын өзіне тиесілі алименттерге құқығы бар.

2. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тәрбиеленушіге тағайындалған жәрдемақылар мен басқа да әлеуметтік төлемдер, сондай-ақ тәрбиеленушіні бағып-күтуге ата-анасынан өндіріп алынатын қаражат тәрбиеленушіге жазбаша хабар беріле отырып, оның атына банк шоттарына аударылуға тиіс.

Балалар ауылдарының әкімшілігі мен тәрбиеші-аналарының алименттерден, жәрдемақылар мен басқа да әлеуметтік төлемдерден түскен қаражатты тәрбиеленушілердің банк шоттарынан алуға құқығы жоқ.

Ескерту. 10-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

3-тарау. ОТБАСЫ ҮЛГІСІНДЕГІ БАЛАЛАР АУЫЛЫ (БАЛАЛАР АУЫЛЫ)

11-бап. Балалар ауылындағы отбасы

1. Балалар ауылындағы отбасы - балаларды тәрбиелеудің жаңа нысанынан туындайтын, отбасылық қатынастарды нығайтуға және еңбек дағдыларын сіңіруге,

оқыту мен тәрбиелеуге жәрдемдесуге бағытталған жеке мүліктік емес құқықтармен және міндеттермен байланысты адамдар тобы (тәрбиеші-ана, тәрбиеленушілер).

2. Балалар ауылында балаларды бағып-күтуді және тәрбиелеуді білім беру саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен конкурстық іріктеуден өткен тәрбиеші-ана отбасында жүзеге асырады.

3. Балалар ауылындағы отбасы туралы ережені білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Ескерту. 11-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі); 24.11.2021 № 75-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

12-бап. Балалар ауылының құқықтық мәртебесі

1. Балалар ауылы - тәрбиеленуші балалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету және осы Заңмен белгіленген функцияларды орындау үшін коммерциялық емес ұйым ұйымдастырушылық-құқықтық нысанында құрылатын заңды тұлға.

Мемлекет Қазақстан Республикасының Үкіметі мен жергілікті атқарушы органдар арқылы балалар ауылының құрылтайшысы бола алады.

2. Балалар ауылының оқшауланған аумағы болады, оның ең аз көлемін, онда орналасқан пәтер үлгісіндегі тұрғын үй-жайларды, әкімшілік үйлер мен отбасыларының тұруына арналған ғимараттарды, сондай-ақ үй іргесіндегі және қосалқы (үй) шаруашылықты қоса, Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

3. Балалар ауылы, әрқайсысында жасы он сегізге дейінгі жетіден он тәрбиеленуші балаға дейін тұратын және тәрбиеленетін бірнеше отбасынан, сондай-ақ белгілі бір кезеңде жиырма үш жасқа дейінгі балалар үйлерінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттардың түлектері мен балалар ауылының тәрбиеленушілері тұруға арналған жасөспірімдер үйлерінен тұрады.

4. Балалар ауылы, әдетте, шағын және орташа қалаларда, селолық елді мекендер мен ірі қалалар маңындағы аймақтарда орналасады.

Ескерту. 12-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

13-бап. Балалар ауылының қызметін басқару

1. Балалар ауылының қызметін басқаруды балалар ауылының құрылтайшысы оның Жарғысына сәйкес тағайындайтын әкімшілік жүзеге асырады.

2. Балалар ауылы әкімшілігінің негізгі қызметіне: V011629

1) балалар ауылының жұмыс істеуіне қалыпты жағдай жасау және жасөспірімдер үйлерінің материалдық-техникалық базасын қамтамасыз ету;

2) тәрбие процесіне басшылық жасау, оқуды бақылау;

3) балалар ауылының инфрақұрылымын жетілдіру;

4) балалар ауылына келіп түскен қаражатты материалдық қамтамасыз ету нормаларына сәйкес тәрбиеші-аналардың арасында бөлу;

5) тәрбиеші-аналардың, жасөспірімдер үйлері директорларының ай сайынғы қаржы есептерін қабылдау және талдау жатады.

3. Балалар ауылының әкімшілігі туралы ережені білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Ескерту. 13-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

14-бап. Тәрбиеші-анаға қойылатын талаптар

1. Жиырма жеті жасқа толған, жоғары, орта білімнен кейінгі немесе орта (техникалық және кәсіптік) білімі бар, некеде тұрмайтын, өзінің кәмелетке толмаған не асырап алған балалары жоқ Қазақстан Республикасының азаматтары:

1) сот әрекетке қабілетсіз немесе әрекетке қабілеті шектеулі деп таныған адамдарды ;

2) сот ата-ана құқығынан айырған немесе сот арқылы ата-ана құқығы шектелген адамдарды;

3) өзіне заңмен жүктелген міндеттерді дұрыс орындамағаны үшін қорғаншы (қамқоршы) міндеттерінен шеттетілгендерді;

4) бұрынғы бала асырап алушыларды, егер өздерінің кінәсінен олардың бала асырап алушылығы жағдайын сот жойған болса;

5) сотталғандығы бар адамдарды;

б) денсаулық жағдайына қарай бала тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді жүзеге асыра алмайтын адамдарды қоспағанда, тәрбиеші-ана бола алады. Адамның тәрбиелеуге бала қабылдап алуға болмайтын аурулары тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

2. Білім беру саласындағы уәкілетті орган тәрбиеші-аналардың біліктілік санаттарын әзірлейді және белгілейді.

3. Балалар ауылында тәрбиеленуші балалардың мүдделерін неғұрлым толығырақ қамтамасыз ету үшін қорғаншы және қамқоршы органдардың конкурстық іріктеуден өткен тәрбиеші-аналардың кадр резерві болуы мүмкін.

Ескерту. 14-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2004.12.20 N 13 (2005.01.01 бастап қолданысқа енгізіледі), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

15-бап. Балаларды балалар ауылы отбасына іріктеу

1. Балаларды балалар ауылы отбасына іріктеуді балалар ауылы әкімшілігі өкілінің қатысуымен, қорғаншы және қамқоршы органдардың жолдамасы негізінде тәрбиеші-ана жүзеге асырады.

2. Балаларды балалар ауылы отбасына іріктеген кезде қорғаншы және қамқоршы органдар оған мұрагерлік, сыйға тарту тәртібімен немесе басқа да заңды негіздер бойынша берілген мүліктің бар екендігін анықтауға және балалардың мүлікке құқығын қорғаудың және осы мүлікті сақтаудың тиісті шараларын қолдануға міндетті (заң бойынша балаларға мұрагерлікке өтуге тиіс мүлікті анықтау, сақтау және басқару; мүлікті заңсыз иеленген тұлғалардан оны талап ету; борышқорлардан ақшаны өндіріп алу және басқалары).

3. Егер балалар ауылына берілген балалардың басқа жерде тұрған мүлкі болса, онда бұл мүлікті қорғауды мүлік тұрған жердегі Қорғаншы және Қамқоршы орган жүзеге асырады және қажет болған жағдайда олар мүлікке қорғаншы тағайындауы мүмкін.

4. Ақшалай сомалар тәрбиеленушінің банк шотына салынады. Шоттың бар екендігі туралы құжаттар балалар ауылының әкімшілігінде сақталады.

Шоттың бар екендігі туралы құжаттардың көшірмелері тәрбиеші-анаға беріледі.

Ескерту. 15-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

16-бап. Балаларды балалар ауылы отбасына берудің тәртібі

1. Балаларды отбасында бағып-күту, тәрбиелеу, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары білім берумен қамтамасыз ету тәрбиеші-ана, балалар ауылының әкімшілігі мен қорғаншы және қамқоршы орган арасында жасалған балаларды беру туралы шарт негізінде жүзеге асырылады. Балаларды балалар ауылы отбасына беру туралы үлгі шартты білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

2. Балаларды отбасына берген кезде қорғаншы және қамқоршы орган олардың мүдделерін басшылыққа алады.

Балаларды отбасына беру олардың пікірі және тәрбиеші-аналардың тілегі ескеріле отырып жүзеге асырылады. Он жасқа толған балалар, балалар ауылы отбасына, олардың келісімімен берілуі мүмкін.

Балалар ауылы отбасына берген кезде балалардың мүддесіне орай олардың этникалық шығу тегі, белгілі бір дінді және мәдениетті ұстанатындығы, ана тілі, тәрбие мен білім беруде сабақтастықты қамтамасыз етудің мүмкіндіктері ескерілуге тиіс.

3. Бірге туған ұл-қыздар, медициналық не басқа да себептермен бірге тәрбиеленуге болмайтын жағдайларды қоспағанда, бір отбасына берілуге тиіс.

4. Балалар ауылына берілетін әрбір балаға арнап қорғаншы және қамқоршы органдар балалар ауылының әкімшілігіне мынадай құжаттар тапсырады:

- 1) тууы туралы куәлік;
- 2) денсаулығы туралы анықтама және баланың сырқаты тарихынан үзінді көшірме;
- 3) анасының денсаулығы және оның босану жағдайы туралы анықтама (бала сәбилер үйінен берілген жағдайда);
- 4) білімі туралы құжат (мектеп жасындағы балалар үшін);

5) ата-аналары туралы құжаттар (қайтыс болғандығы туралы куәліктің көшірмесі, соттың үкімі немесе шешімі, ата-аналарының сырқаты, оларға іздестіру туралы анықтама және ата-аналарының жоқтығын немесе олардың өз балаларын тәрбиелеуі мүмкін еместігін растайтын басқа да құжаттар);

6) ағасы, інісі, апасы, сіңлісі, қарындасы бар екендігі және олардың тұрғылықты жері туралы анықтама;

7) балаға тиесілі мүліктің тізімдемесі және оның сақталуы үшін жауапты тұлғалар туралы мәліметтер;

8) кәмелетке толмағандарға бұрыннан тұрып келген тұрғын үй алаңын бекітіп беру туралы құжаттар және "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының бала мен оның ата-анасының жылжымайтын мүлікке құқықтарын мемлекеттік тіркеу туралы мәліметтері;

9) алимент өндіріп алу туралы сот шешімінің көшірмесі, сондай-ақ жәрдемақыға, зейнетақыға және басқа да әлеуметтік төлемдерге құқығын растайтын құжаттар;

10) банкте баланың атына ашылған шоттың бар екендігі туралы құжаттардың көшірмелері;

11) өзге де құжаттар.

Ескерту. 16-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі); 24.05.2018 № 156-VI (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

17-бап. Балалар ауылының отбасына балаларды беру туралы шарт

1. Балаларды беру туралы шартта:

1) балалар ауылы тәрбиеленушілерінің тәрбиелену, білім алу және бағып-күтілу жағдайлары;

2) тәрбиеші-ананың, балалар ауылы әкімшілігінің құқықтары мен міндеттері;

3) тәрбиеші-аналарға қатысты қорғаншы және қамқоршы органдардың міндеттері;

4) балаларды беру туралы шартты тоқтатудың негіздері мен салдары қамтылуға тиіс

Балалар тәрбиеші-аналардың тәрбиесіне он сегіз жасқа толғанға дейінгі мерзімге беріледі.

2. Балалар ауылының отбасына балаларды беру туралы шартты мерзімінен бұрын бұзу:

1) дәлелді себептер болған жағдайда (сырқаттануына, отбасы жағдайының өзгеруіне байланысты және өз міндеттерін орындауға мүмкіндігі болмайтын басқа да жағдайларда), тәрбиеші-аналардың бастамашылығы бойынша;

2) тәрбиеші-ана өзіне жүктелген міндеттерді орындаудан жалтарса, өз құқықтарын асыра пайдаланса, балаларға қатыгездікпен қараса, оның ішінде оларға күш көрсетсе немесе психикалық қысым жасаса және балаларды бағып-күту, тәрбиелеу және оларға

білім беру үшін басқа да қолайсыз жағдайлар туындаған кездерде, қорғаншы және қамқоршы органдардың және (немесе) балалар ауылы әкімшілігінің бастамашылығы бойынша;

3) баланы (балаларды) ата-анасына қайтарған немесе оны (оларды) асырап алған, сондай-ақ баланы (балаларды) қорғаншылыққа (қамқоршылыққа), патронаттық тәрбиелеуге берген жағдайда;

4) балаларды отбасына беру туралы шарттың талаптары бұзылған жағдайда жүзеге асырылуы мүмкін.

3. Тәрбиеші-ананың бастамасы бойынша балаларды балалар ауылының отбасына беру туралы шарт мерзімінен бұрын бұзылған кезде, мұндай шартты қорғаншы және қамқоршы орган балалар ауылының әкімшілігімен және тәрбиеші-аналардың кадр резервінде тұрған адаммен жасайды.

Ескерту. 17-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

18-бап. Тәрбиеші-ананың балаларды тәрбиелеу және оларға білім беру жөніндегі құқықтары мен міндеттері

1. Тәрбиеші-ана балалардың пікірі, балалар ауылы әкімшілігінің пікірі мен қорғаншы және қамқоршы органның ұсыныстарын ескере отырып, балаларды тәрбиелеу әдістерін өз бетінше айқындауға құқылы.

Тәрбиеші-ана балалардың пікірін ескере отырып, білім беру ұйымы мен оқыту нысандарын таңдауға құқылы және балалардың бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім алуына жағдай жасауға міндетті.

2. Тәрбиеші-ана өзінің өкілеттіктерін жүзеге асырған кезде балалардың дене бітіміне және психикалық саулығына, олардың имандылық рухында дамуына залал келтірмеуге тиіс. Тәрбиелеу әдістері балаларға енжар қараушылықты, қатыгездікті, дөрекілікті, олардың адамдық абыройын кемсітуді, ар-ұжданы мен намысын қорлауды болдырмауға тиіс.

3. Тәрбиеші-ана балаларды тәрбиелеуге, олардың денсаулығы, дене бітімінің, психикасының, имандылық және рухани жағынан дамуы жөнінде қамқорлық жасауға міндетті.

Тәрбиеші-ана отбасында имандылық-рухани және үйшілік ахуал жасау жөніндегі өзіне жүктелген міндеттерді адал атқаруға тиіс.

4. Тәрбиеші-ана осы Заңның 16-бабы 4-тармағының 1), 2), 4) – 11) тармақшаларында көрсетілген, өзіне берілген құжаттар көшірмелерінің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

5. Өз міндетін тәрбиеленушілердің құқықтары мен мүдделеріне залал келтіре отырып атқарған тәрбиеші-ана Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленген жауапкершілікті ата-аналармен бірдей көтереді.

Ескерту. 18-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

19-бап. Тәрбиеленушілердің құқықтары мен мүдделерін қорғау жөніндегі әкімшіліктің құқықтары мен міндеттері

1. Балалар ауылының әкімшілігі, тәрбиеленуші-балалардың кез келген жеке және заңды тұлғалармен қарым-қатынастарында, оның ішінде соттарда, бұған арнайы өкілеттіктері болмаса да, олардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға әрекет ететін заңды өкілі болып табылады.

2. Егер қорғаншы және қамқоршы орган әкімшілік пен балалардың мүдделері арасында қайшылықтар бар екенін анықтаса, әкімшілік балалардың мүдделерін қорғауға құқылы емес. Олардың арасында келіспеушіліктер болған жағдайда қорғаншы және қамқоршы орган балалардың мүдделерін білдіруші етіп тәрбиеші-ананы тағайындауға тиіс.

3. Балалар ауылының әкімшілігі тәрбиеленушілердің денсаулық жағдайы туралы, оны тәрбиелеу жөніндегі, сондай-ақ тәрбиеленушінің мүлкін басқару жөніндегі жұмысы туралы қорғаншы және қамқоршы органға кем дегенде жылына бір рет есеп беріп отыруға тиіс.

Ескерту. 19-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

20-бап. Әкімшіліктің тәрбиеленушінің мүлкін басқару жөніндегі құқықтары мен міндеттері

1. Тәрбиеленушінің мүлкін басқару Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Мүлікті жалдауға (жалға) беруден түскен кірісті әкімшілік тәрбиеленушінің банктегі банк шотына аударып отырады.

3. Тәрбиеленушіні ата-анасына қайтарған жағдайда немесе оны балалар ауылынан шығарғаннан кейін тәрбиеленушінің мүлкі мен құжаттары нотариус куәландырған тізімдеме бойынша ата-аналарына немесе тәрбиеленушінің өзіне беріледі.

Ескерту. 20-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2009.07.11 N 185-IV (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

21-бап. Тәрбиеленуші-балалардың ата-аналарымен және басқа да жақын туыстарымен байланыстары

1. Әкімшілік тәрбиеленушілердің ата-аналарының құқықтары қалпына келтірілген, бас бостандығынан айыру орындарынан босаған және баланың мүдделеріне қайшы келмейтін басқа да жағдайларда олардың ата-аналарымен байланыс жасауына және табысуына кедергі жасамауға тиіс.

2. Әкімшілік, сондай-ақ тәрбиеленушінің басқа да жақын туыстарымен (ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілерімен және апа-сіңлілерімен, аталарымен, әжелерімен) байланыс жасап тұруына, мұндай араласу баланың мүдделеріне сай келмейтін жағдайларды қоспағанда, кедергі жасамауға тиіс.

3. Тәрбиеленушілермен ата-аналарының және басқа да жақын туыстарының байланыс жасауына әкімшіліктің келісімімен рұқсат етіледі.

4. Тәрбиеленушілердің бұрынғы отбасына қайта оралуы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

4-тарау. ЖАСӨСПІРІМДЕР ҮЙІ (ӘЛЕУМЕТТІК БЕЙІМДЕЛУ ОРТАЛЫҒЫ)

22-бап. Жасөспірімдер үйі

1. Балалар ауылының, балалар үйінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттың балансындағы жатақхана немесе пәтерлер Жасөспірімдер үйі болып табылады.

Жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша Жасөспірімдер үйі мемлекеттік мекеме нысанындағы дербес заңды тұлға ретінде құрылуы және жұмыс істеуі мүмкін.

2. Жасөспірімдер үйінің қызметін балалар ауылының, балалар үйінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттың әкімшілігі Жасөспірімдер үйінің директорымен бірлесе отырып, білім беру саласындағы уәкілетті орган бекіткен Жасөспірімдер үйі туралы үлгі қағидаларға сәйкес жүзеге асырады.

3. Дербес заңды тұлға ретінде жұмыс істейтін Жасөспірімдер үйі өз қызметін білім беру саласындағы уәкілетті орган бекіткен Жасөспірімдер үйі туралы үлгі қағидаларға сәйкес жүзеге асырады.

Ескерту. 20-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі); өзгеріс енгізілді - ҚР 24.11.2021 № 75-VII (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

23-бап. Жасөспірімдер үйінің мақсаттары мен міндеттері

1. Жасөспірімдер үйінің негізгі мақсаты - балалар ауылдарының тәрбиеленушілеріне, балалар үйлерінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттардың түлектеріне (әлеуметтік бейімделуден өтетін адамдарға) олардың өз тілектеріне сай қоғамға, оның ішінде еңбек нарығына сіңісуіне көмектесу.

2. Балалар ауылдарының тәрбиеленушілерін, балалар үйлерінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттардың түлектерін әлеуметтік бейімдеу мақсатында Жасөспірімдер үйі мынадай міндеттерді:

1) қоғамдық өмірге әлеуметтік бейімделу үшін жағдай жасауға;

2) жеке қабілеттерін дамытуға жәрдемдесу және кәсіби даярлығын қамтамасыз етуге;

3) жұмысқа орналасуға жәрдемдесу жөніндегі міндеттерін орындауға тиіс.

Ескерту. 23-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

24-бап. Жасөспірімдер үйінде әлеуметтік бейімделуден өтетін адамдардың санаттары

1. Балалар ауылы, балалар үйі, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат әкімшілігінің шешімі негізінде Жасөспірімдер үйінде, психоневрологиялық аурулары бар адамдарды қоспағанда, он алты жастан жиырма үш жасқа дейінгі балалар ауылдарының тәрбиеленушілері және балалар үйлерінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттардың түлектері әлеуметтік бейімделуден өте алады.

2. Жергілікті атқарушы органдардың шешімі негізінде дербес заңды тұлға ретінде жұмыс істейтін Жасөспірімдер үйінде, психоневрологиялық аурулары бар адамдарды қоспағанда, он алты жастан жиырма үш жасқа дейінгі балалар ауылдарының тәрбиеленушілері және балалар үйлерінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттардың түлектері әлеуметтік бейімделуден өте алады. V010001629

Ескерту. 24-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

25-бап. Жасөспірімдер үйі директорының негізгі міндеттері

Жасөспірімдер үйінің директоры: V011629

1) еңбек нарығын:

мүдделі ұйымдармен байланыстар орнату және ұйымдардағы бос жұмыс орындарын зерделеу;

қосалқы шаруашылықтар, шағын ағаш ұсташылық және слесарлық шеберханалар мен шағын кәсіпкерліктің басқа да объектілерін құру арқылы жүйелі түрде зерделеуге;

2) өз құзыретіне кіретін мәселелер бойынша балалар ауылының, балалар үйінің және жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттың әкімшілігімен өзара іс-қимылды жүзеге асыруға міндетті.

Ескерту. 25-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

26-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдардың өкілдігі

1. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдардың мүдделерін балалар ауылының, балалар үйінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттың әкімшілігі білдіреді және қорғайды.

Дербес заңды тұлға мәртебесі бар Жасөспірімдер үйінде әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдардың мүдделерін оның әкімшілігі білдіреді және қорғайды.

2. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он сегіз жастан жиырма үш жасқа дейін адамдар өздерінің азаматтық құқықтарын өз бетінше жүзеге асырады және міндеттер атқарады.

Ескерту. 26-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

27-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдардың әрекет қабілеттілігі

1. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның өз әрекеттерімен азаматтық құқықтарға ие болуға және оларды жүзеге асыруға, өзіне азаматтық міндеттер жүктеуге, оларды орындауға қабілеттілігі (азаматтық әрекет қабілеттілігі) кәмелетке толғанда, яғни он сегіз жасқа толғаннан кейін толық көлемінде туындайды.

2. Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде он сегіз жасқа толғанға дейін некелесуге рұқсат етілетін жағдайда, он сегіз жасқа толмаған әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адам некеге тұрған кезден бастап толық көлемінде әрекет қабілеттілігіне ие болады.

3. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның құқық қабілеттілігінен немесе әрекет қабілеттілігінен толық немесе ішінара бас тартуы және құқық қабілеттілігін немесе әрекет қабілеттілігін шектеуге бағытталған басқа да мәмілелер, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде мұндай мәмілелерге жол берілетін реттерді қоспағанда, жарамсыз болады.

Ескерту. 27-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

28-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдардың әрекет қабілеттілігі

1. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар мәмілелерді балалар ауылы, балалар үйі, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат әкімшілігінің келісімімен жасайды. Мұндай келісімнің нысаны кәмелетке толмағандар жасайтын мәміле үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген нысанға сай келуге тиіс.

2. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар өздерінің жалақысына, стипендиясына, өзге де кірістеріне және өздері жасаған санаткерлік меншік құқығы объектілеріне өз бетінше билік етуге, сондай-ақ тұрмыстық ұсақ мәмілелер жасауға құқылы.

3. Жеткілікті негіздер болған жағдайда қорғаншы және қамқоршы орган әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның өз жалақысына, стипендиясына, өзге де кірістеріне және өзі жасаған санаткерлік меншік құқығы объектілеріне өз бетінше билік ету құқығын шектеуі немесе ол құқықтан айыруы мүмкін.

4. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар осы баптың ережелеріне сәйкес өздері жасаған мәмілелер бойынша дербес жауапты болады және өздерінің әрекеттерімен келтірілген зиян үшін Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің ережелеріне сәйкес жауапты болады.

5. Дербес заңды тұлға ретінде жұмыс істейтін Жасөспірімдер үйінде әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар мәмілелерді осы мекеме әкімшілігінің келісімімен жасайды.

Ескерту. 28-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

29-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдардың банктерге салымдар салу және салымдарға билік ету құқығы

1. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар банктерге салымдар салуға және өздері салған салымдарға өз бетінше билік етуге құқылы.

2. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар өздерінің атына басқа біреу салған салымдарға өз бетінше билік етеді.

30-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдардың құқықтары мен міндеттері

Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдардың құқықтары мен міндеттері балалар ауылы, балалар үйі және жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат пен тәрбиеленуші (түлек) арасында жасалған Жасөспірімдер үйінде бағып-күту туралы шарт негізінде айқындалады. Осы шарт білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітетін үлгі шарт негізінде жасалады.

Дербес заңды тұлға ретінде жұмыс істейтін Жасөспірімдер үйінде әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдардың құқықтары мен міндеттері Жасөспірімдер үйі мен тәрбиеленуші (түлек) арасында жасалған осы мекемеде бағып-күту туралы шарт негізінде айқындалады.

Ескерту. 30-бап жаңа редакцияда - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

31-бап. Жасөспірімдер үйінде бағып-күту туралы шартты тоқтату

1. Жасөспірімдер үйінде бағып-күту туралы шарт онда көзделген негіздерден басқа:

1) жиырма үш жасқа жеткенде;
2) әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның шартты тоқтату туралы тілек білдіруімен;

3) Жасөспірімдер үйінің тәрбиеленушісі (түлегі) Жасөспірімдер үйінің тәртібін бірнеше рет бұзған, алкогольді, есірткілерді, басқа да есеңгірететін заттарды пайдалану, нәпсіқұмарлық сипаттағы әдепсіз іс-әрекеттерді жасау фактілері анықталған жағдайларда қорғаншы және қамқоршы органның, балалар ауылы, балалар үйі және жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат әкімшілігінің шешімімен;

3-1) Жасөспірімдер үйінің тәрбиеленушісі (түлегі) Жасөспірімдер үйінің тәртібін бірнеше рет бұзған, алкогольді, есірткілерді, басқа да есеңгірететін заттарды пайдалану, нәпсіқұмарлық сипаттағы әдепсіз іс-әрекеттерді жасау фактілері анықталған жағдайларда дербес заңды тұлға ретінде жұмыс істейтін Жасөспірімдер үйі әкімшілігінің шешімімен;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де жағдайларда тоқтатылады.

2. Жасөспірімдер үйінде бағып-күту туралы шартты тоқтату әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның Жасөспірімдер үйі жатақханасындағы орынға құқығын тоқтатады.

Ескерту. 31-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

32-бап. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамның зиян келтіргені үшін жауаптылығы

1. Әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамдар өздері келтірген зиян үшін жалпы негіздер бойынша дербес жауапты болады.

2. Егер әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі, қамқорлықты қажет ететін адамдар заңға орай өзінің қамқоршысы болып табылатын балалар ауылында, балалар үйінде, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернатта тұрып жатса, онда балалар ауылының, балалар үйінің, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттың әкімшілігі, егер зиян оның кінәсінен болмағанын дәлелдей алмаса, зиянды толығымен немесе оның жетіспейтін бөлігін өтеуге міндетті.

3. Балалар ауылы, балалар үйі, жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат әкімшілігінің зиянды өтеу жөніндегі міндеті залал келтірушінің кәмелеттік жасқа толуына қарай не оның кәмелеттік жасқа толғанға дейін зиянды өтеу үшін жеткілікті мүлкі немесе өзге де табыс көздері пайда болса, не ол кәмелеттік жасқа толғанға дейін әрекет қабілеттілігіне ие болса, тоқтатылады.

Ескерту. 32-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

5-тарау. БАЛАЛАР АУЫЛДАРЫ МЕН ЖАСӨСПІРІМДЕР ҮЙЛЕРІНІҢ ТӘРБИЕЛЕНУШІ-БАЛАЛАРЫНА АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК КЕПІЛДІКТЕР

33-бап. Тәрбиеленуші-балаларға арналған мемлекеттік кепілдіктер

Тәрбиеленуші-балаларға арналған мемлекеттік кепілдіктер:

1) тәрбиеленуші-балалардың дене бітімі жағынан, санаткерлік, рухани және имандылық тұрғыдан дамуына жәрдемдесу, олардың бойына патриотизм мен

азаматтықты сіңіру үшін құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық жағдайлар жасауды;

2) кәсіби бағдар жүйесін құруды, бастапқы кәсіби даярлықты қамтамасыз етуді және жұмысқа орналасуға жәрдемдесуді;

3) балалардың білім алу, сондай-ақ қызметі балалардың дем алуына және оларды сауықтыруға бағытталған мекемелер желісін сақтау және дамыту арқылы олардың демалу және сауығу құқықтарын қамтамасыз етуді;

4) мәдениет, дене тәрбиесі мен спорт саласында балалар мүдделері үшін мемлекеттік саясатты қалыптастыру мен іске асыруды;

5) егер балалар ауылына, балалар үйіне немесе жетім балалар мен ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернатқа жіберілгенге дейін тұрып келген тұрғын үйлерін оларға қайтарып беру мүмкін болмаса, азаматтардың осы санаты үшін көзделген тәртіппен тұрғын үй беруді;

б) мүдделі министрліктермен, ведомстволармен және ұйымдармен бірлесе отырып балаларды сауықтыру, дене тәрбиесі мен гигиеналық тәрбие жөнінде шаралар өткізу, балалар ауылдарының ұйымдастыру-құқықтық нысанына қарамастан балалар ауылдарындағы балалардың денсаулық жағдайларына бақылау жасау ісін жүзеге асыруды қамтиды.

Ескерту. 33-бапқа өзгеріс енгізілді - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

34-бап. Отбасылық үлгідегі балалар ауылдары мен жасөспірімдер үйлерін дамытудағы мемлекеттік органдардың рөлі

Қорғаншы және қамқоршы органдар отбасылық үлгідегі балалар ауылдары мен жасөспірімдер үйлеріне тәрбиеленуші-балалардың білім алуына және оларды тәрбиелеуде, емдеу-профилактикалық және психологиялық-диагностикалық жұмыста әдістемелік көмек көрсетуге, сондай-ақ олардың бағып-күтілуі, тәрбиеленуі мен білім алуы жағдайларына бақылау жасауды жүзеге асыруға, тәрбиеші-аналарға психологиялық-медициналық-педагогикалық мәселелер бойынша консультациялар беруге міндетті.

35-бап. Тәрбиеленуші-балалар құқықтарының кепілдіктерін қамтамасыз ету жөніндегі шараларды қаржыландыру

1. Тәрбиеленуші-балаларды әлеуметтік қорғаудың кепілдіктерін қамтамасыз ету жөніндегі шараларды жүзеге асыруға арналған шығыстар құрылтайшылар қаражаты және заңмен тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен жүргізіледі.

2. Бір тәрбиеленушіні тамақпен, киіммен, аяқ киіммен, жұмсақ жабдықтармен қамтамасыз ету нормалары Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес белгіленеді.

36-бап. Мемлекеттік мекемелердегі тәрбиеленуші-балалар құқықтарының кепілдіктерін қамтамасыз ету жөніндегі шараларды қаржыландыру

1. Алып тасталды - ҚР 03.07.2013 № 124-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

2. Тәрбиеленушілер мемлекеттік бюджет есебінен ұсталатын балалар ауылдарында (балалар үйлерінде) болған кездерінде оларға толық мемлекеттік қамтамасыз ету кепілдігі беріледі.

3. Жасөспірімдер үйлерінде әлеуметтік бейімделуден өтіп жатқан адамдарға күндізгі оқу нысанында жоғары, орта білімнен кейінгі немесе орта (техникалық және кәсіптік) білім алуы кезеңінде толық мемлекеттік қамтамасыз ету кепілдігі беріледі.

Ескерту. 36-бапқа өзгерістер енгізілді - ҚР 2007.07.27 N 320 (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз), 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі); 03.07.2013 № 124-V (алғашқы ресми жарияланғанынан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Заңдарымен.

37-бап. Қазақстан Республикасының отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы заңнамасын бұзғаны үшін жауаптылық

Қазақстан Республикасының отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы заңнамасын бұзу Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Ескерту. Заң 37-баппен толықтырылды - ҚР 2011.12.26 N 517-IV (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

Қазақстан Республикасының
Президенті